

בס"ד

מאמר מורחב
ב'לקראת שבת'
על תוקף גדולת
וקדושת ימי בין
המצרים ועל ענין
אמונת חכמים

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת פנחס

מלך במשפט יעמיד ארץ -

כשמצדיקים את הדין למטה ורואים רק חסדי השי"ת בלבד
מכח זה נמתק הדין של מעלה ונעשה הכל חסד ורחמים

ר'קראת שבת לכו ונלכד

ויאמינו בה' ובמשה עבדו -

אם הקב"ה מזמין לאדם סיבה שצריך לבוא אל הצדיק
והוא מוכיחו על איזה דבר, יגיל וישיש על המתנה
שהעניקו לו מן השמים, וחסרון ידיעה זו רבים חללים
הפילה באמונת בה' ובמשה עבדו

שנה ו - גליון רעא - פרשת פנחס תשפ"ד

- ה מבוא המאמר.....
- ז תוכן המאמר.....
- ח אמרי מנחם.....
- י סיכום המאמר.....
- יא הוראה למעשה בעבודת ה'.....
- יב לקראת שבת פרשת פנחס לכו ונלכה.....

לוח סדר הלימוד בחודש תמוז:

פרשת קרח אות א.

הנושא: מחלוקת שהיא לשם שמים תכליתה כדי שיתברר האמת, ולכן סופה להתקיים, כי רצון ה' הוא שיתברר האמת לאמיתה.

פרשת חקת אות ו.

הנושא: ענינה של מצות פרה היא אמונה פשוטה בלי שום טעם ושכל, וזאת חוקת התורה, שהיא סם חיים להולכים בדרך התורה בתמימות באמונה פשוטה.

פרשת בלק אות ג.

הנושא עיקר כח התפילה היא דוקא כשיש לאדם אמונה, והתורה היא עצם האמונה, ותפילה עם תורה אין למעלה ממנה, וזה כוחם של ישראל.

פרשת פנחס: אות א.

הנושא במקום שיש דין למטה דין דין למעלה, וטוב לו לאדם שיקבל עליו את מוסר הצדיק, כדי שיכיר בחטאיו ויצדיק עליו את הדין, ויתהפך הכל לרחמים.

פרשת מטות מסעי - מסעי אות ז.

הנושא: ודברת 'ב'ס' - תכלית מ"ב מסעות לבוא לארץ הנשאל ביחוד ה' ואהבתו מתוך אמונה שאין עוד מלבדו, ותכלית ערי מקלט לבוא לביטול הגמור.

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בשנת ה'תשע"ז

אנרן פנחס

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - ז' אדר תשע"ז

ברצוני לבקש, כאשר לאחורונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצלה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודך זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במצ"ש התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

יו"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה
imreimenachem@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים
עיצוב ועימוד: 0548538799

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה
של האשה החשובה
מרת ליבא בת גולדרא בת שבוע
בתושח"י.

לעילוי נשמת

זקני הרב הגאון ר' אברהם ב"ר פנחס
זצ"ל הי"ד
לייבטאג-זואקסמאן

נו"נ הגה"צ ד' אליהו ב"ר שלמה לייבטאג
אב"ד ק"ק קלאסני שבגאליציה
בעל מחבר ספר תורת אליהו על מסכת פסחים

נעקה"ש י"ט תמוז תש"ד

ברועה נאמן לעדתו לא נטש אותם עד רגעיו האחרונים
עמם בצוותא עלה בסעדה השמימה
ארץ אל תכסי דמם
שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישוגם
תדרוף באף ותשמידם מתחת שמי ד'

הונצח ע"י נכדו כותב ועורך הקנזטדס
הרה"ג ר' יוסף צבי רבניצד שליט"א

פטרוני חודש תמוז

ידידנו הנכבדים האחים החשובים

הרה"ח ר' ישעיה יעקב שליט"א הרה"ח ר' שלמה זלמן שליט"א
הרה"ח ר' אברהם דוד שליט"א הרה"ח ר' יצחק מרדכי שליט"א

שאהן

לעילוי נשמת הודיהם, אנשי חיל זיראי אלוקים, אודים מוצלים מאש
אשר יחדיו התמסרו בכל עוז למען מוסדות התורה והחסידות

איש תם וישור, אציל הנפש ונעים הליכות, מחשובי חסידי אלכסנדר

הרה"ח מוהר"ר **ידחמיאל ישראל** ז"ל

בן הרה"ח מוה"ר שלמה זלמן ז"ל

גלב"ע ו' ניסן תשס"ט לפ"ק

וזוגתו החשובה, צנועה וחסודה, אשת חיל עטרת בעלה

מרת **צירל** ע"ה בת הרה"ח מוה"ר ישעיה יעקב ז"ל

גלב"ע כ' תמוז תשע"ח לפ"ק

ת.ג.צ.ב.ה.

מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה

המאמר הנורא מכ"ק מרן רבינו זי"ע הוא יסוד גדול ונורא באמונת ה' ואמונת צדיקים על פי יסוד גדול בתורת החסידות ממרן הבעש"ט הק' ותמידיו ותלמידיו תלמידיו זי"ע, והוא הענין של המתקת הדינים בשרשם, וכפי מה שמביא בעל התולדות בשם מרן הבעש"ט זי"ע שענין המתקת הדינים בשורשם ע"י שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו. ואמנם ענין זה כבר הבאנו כאן במסגרת 'קונטרס אמרי מנחם'. הרבה פעמים ממאמרי רבינו זי"ע, אבל כאן במאמר יש חידושים גדולים שעדיין לא למדנו אותם.

עיקר החידושים הנלמדים כאן הם שנים: הראשון, אופן של המתקת הדינים על ידי שימצא שהדין עצמו הוא בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע לו, בכח זה נמתק הדין ונתבטל לגמרי כאין ואפס, ולזה זוכים על ידי לימוד התורה ובמיוחד בימים אלו של ימי בין המצרים. השני, המתקת הדינים על ידי האדם שבא לצדיק. ובלשונו הק' של רבינו זי"ע:

"יש פעמים שבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"ז הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הצדיק, ואז יתבטל הדין למעלה ונעשה חסד ורחמים".

שני יסודות אלו יסודתם בהררי קודש בתורתו של הרה"ק בעל הנועם אלימלך זי"ע, הראשון הוא מפרשת השבוע: שמבאר "כי השבטים בתחילה לא הבינו את המצוה של הריגת זמרי, והיה בעיניהם חידוש גדול על פינחס שהיה מצד אמו 'בן פוטי' ועשה דבר גדול כזה מה שלא עלה בלכם כלל שזה

הוא מצוה, ואיך בא זה לפינחם לידע מן הסוד ההוא. ובא הכתוב לומר כי הוא היה נין אהרן ועמדה לו זכות אהרן". ורבינו כדרכו בקודש מעמיק ומרחיב בביאור דה"ק. והשני מה שכתב עוד להלן בפרשה: לתרץ את סתירת המקראות, כתוב אחד אומר 'חסד אל כל היום' וכתוב אחד אומר 'אל זועם בכל יום', ומבאר לפי כשיש דין למטה אין דין למעלה, היינו "כשהצדיק רואה איזה שפלות מהארם והוא מוכיחו על פניו וכוועם עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה, והיינו בזמן ש'אל', הוא הצדיק, זועם בכל יום למטה, אז חסד אל כל היום" וגם בזה מרחיב רבינו על פי דרכו.

זאת תורת פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן שהשיב את חמתו של הקב"ה בהמתקת הדינים בשרשם, והציל את כל ישראל מגזירת כליה רח"ל, ובשכר זאת זכה לברית כהונת עולם ולברית שלום, כפי שיבואר במאמר בטוב טעם הענין בזה, והקשר שיש בין זה לבין המתקת הדינים.

ומכל זה אנו צריכים לקחת לעבוד את השי"ת באמונה טהורה כי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, כי ה' הוא צדיק בכל דרכיו עם בני אדם, ולא זו בלבד אלא הוא גם חסיד בכל מעשיו, "כי כאשר יחטא איש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, הנה לפי חומר הדין אין עונש שמגיע לו שיוכל לסבול אותו, רק שהוא ית' מתנהג עמו בחסד ורחמים, וקוצב עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כרי שיוכל לסבול העונש - ולא עוד, אלא שמכיר כי לפי האמת, עצם מה שהשי"ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא". והדבר השני שיש לנו ללמוד: שאם כשהצדיק מוכיחו הוא מקבל תוכחתו של הצדיק ומכיר בגודל חטאיו ופשעיו ומצדיק ע"ע הדין, ורואה שהוא עוד בחסד וברחמים ולא הגיע עדיין למשקל עוונותיו, אזי נמתק הדין בחסד זה ונעשה הכל חסד.

במאמר 'לקראת שבת' הרחבנו והעמקנו בעיקר בחלק השני של המאמר בענין 'אמונת צדיקים' [שהיא סוגיא ארוכה וערוכה בתורת החסידות, ולא נגענו אלא באפס של אפס קצהו] וכן הרחבנו מדברי ספרים וסופרים על "תוקף קדושת ימי ושבתות בין המצרים" שהם ימי הכנה רבה לימים הטובים בכלל ולקראת ימי התשובה הממשמשים ובאים עלינו לטובה.

והשי"ת יזכנו להמתיק הדינים לחסדים, אמן כן יהי רצון.

תוכן המאמר

תוכן המאמר: א. ענין "המתקת הדינים בשורשם" על ידי שימצא שהדין עצמו בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע לו, בכח זה נמתק הדין ונתבטל לגמרי כאין ואפס, וע"י לימוד התורה בהכנעה, שנמשל למים, שהוא בחינת חסד, וזכים להמתיק הדינים לחסדים ומשיגים השפעות טובות. ב. לפעמים שבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"י הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני.

מביא את דברי רש"י: למה הוצרך הכתוב לייחס את פנחס אחר אהרן, לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה, שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. וכל המפרשים נתקשו להבין, מה הועיל הכתוב בזה, הרי גם השבטים ידעו שהוא מזרע אהרן, ובעפ"כ היו מבזים אותו? • בתוך המאמר יבאר רבינו גם א. למה הפירוש השני שאת חמתי מעל בני"י. ב. מה הכוונה בקנאו את קנאתי 'בתוכם' שותבת בתוכם הוא בחסד וברחמים ולא בכל. ג. מהו השכר שהבטיחו הקב"ה: הנני נתן לו את בריתי שלום, ואיזה מדה כנגד מדה יש בזה. ד. למה לא נתכחן פנחס עד שהרגו לזמרי (וזכחים קא:). • לבאר כל זה מקדים ברברי מדרש פליאה: במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין דין יש דין, ומהו כן, אלא אמר ר"א אם נעשה הדין למטה אין הדין נעשה למעלה ואם לא נעשה הדין למטה הדין נעשה למעלה. • ומבאר עפ"י התולדות בשם מרן הבעש"ט ז"ע בענין המתקת הדינים בשורשם דהיינו שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו, ר"ל על ידי שימצא שהדין עצמו הוא בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע לו, בכח זה נמתק הדין ונתבטל לגמרי כאין ואפס. • ובתוספת ביאור, כי כאשר יחטא איש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, הרי לפי חומר הדין אין עונש שמגיע לו שיוכל לסבול אותו, רק שהוא ית' מתנהג עמו בחסד ורחמים וקוצב עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כדי שיוכל לסבול העונש - ולא עוד, אלא שמכיר כי לפי האמת, עצם מה שהשי"ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא. • וזה היה במעשה פנחס, כי בתחילה לא הבינו השבטים את חומר החטא, וכשבא פנחס ועשה הדבר הזה בכח קדושתו הגדולה נעשה פנחס בהריגת זמרי בקדושה ובטהרה, לקנא קנאת ה' צבאות בהתבטלות גמורה בלתי לה' לבדו, מכח זה השיגו השבטים הבנה בחומר החטא והצדיקו על עצמם הדין, והבינו גודל חסדי השי"ת, שלא נענשו לפי חומר החטא, אלא העונש היה בחסד ורחמים, פחות הרבה ממה שמגיע להם, וע"י נמתק הדין לחסד, ומשום כך 'ותעצר המגפה', כי במקום שיש דין אין דין. • ובהו מבאר הכתוב 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל', שהסיר וביטל את הדין שהוא החימה, וזאת על ידי 'בקנאו את קנאתי בתוכם' - שהבנים הקנאו בתוך כלל ישראל, שיקנאו ויכעסו על עצמם, בזה שיבינו חומר החטא ההוא, וע"י הצדיקו ע"ע הדין והכירו שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו הקיל על מהעונש שמגיע להם, ובהו נמתק הדין לחסד ותעצר המגפה, 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי', שנתבטל הדין של מעלה ולא היה בהם כליון ח"ו, שהרי היו ראויים לכליון רח"ל מצד הערבות, ועל ידי פנחס נמתק הדין. • ועל כן בדין הוא שישטול שכרו, שלא נתכחן פנחס עד שהרגו לזמרי, כי ע"י שהמתיק הדינים לחסד בהריגת זמרי זכה לכהונה שהיא חסד, ולברית שלום' שהחסדים נקראים שלום, כי בזכות זה שהמתיק הדינים לחסדים יחון אותו השי"ת בחסדים המכונים שלום. • זה גם המכוון במש"כ הנזכר אלימלך ז"ע בהמשך הפרשה שכשהצדיק רואה איזה שפלות מהאדם הוא מוכיחו על פניו וכוונע עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה. • והיינו שאם כשהצדיק מוכיחו הוא מקבל תוכחתו של הצדיק ומכיר בגודל חטאיו ופשעיו ומצריק ע"ע הדין ורואה שהוא עוד בחסד וברחמים ולא הגיע עריין למשקל עונותיו, אזי נמתק הדין בחסד זה ונעשה הכל חסד. • ולכן יש פעמים שבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"י הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הצדיק, ואז יתבטל הדין למעלה ונעשה חסד ורחמים.

אמרי מנחם

ומלדיק את הדין שנעשה עמו, כי בלדק ענג אוחו השי"ת, ומכיר שלפי גודל החטא עוד עשה עמו חסד ורחמים שלא ענג אוחו בכל חומר הדין כפי שמגיעו, שאם כן לא היה באפשרותו לסבול גודל העונש – כי כאשר יחטא איש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, הגה לפי חומר הדין אין עונש שמגיע לו שיוכל לסבול אוחו, רק שהוא ית' מתנהג עמו בחסד ורחמים וקובץ עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כדי שיוכל לסבול העונש – ולא עוד, אלא שמכיר כי לפי האמת, עכ"מ מה שהשי"ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא, עדה"כ (תהלים סו, ד) כי טוב חסדך מחיים, אז 'במקום שיש דין למטה אין דין למעלה', ר"ל אחרי שהוא מלדיק הדין למטה, ורואה רק חסדי השי"ת בלבד, מכח זה נמתק הדין של מעלה ונעשה חסד, כמו שאמרנו מכבר (פר' נח אות יו, תוכיח אות נט, פר' קרח אות ט) בשם מרן הקדוש מוהר"י בעש"ט זללה"ה ז"ע (תולדות יעקב יוסף פר' נח אות ג) ענין המתקת הדינים בשורשם (ע"ח שערי יג פרק יא) היינו ע"י שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמלא בו, ר"ל על ידי שימצא שהדין עצמו הוא בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע לו, בכח זה נמתק הדין ונחבטל לגמרי כאין ואפס.

ובדבר הזה היה במעשה פנחס, כי 'השכטים בתחילה לא הבינו את המורה של הריגת זמרי, וכמו שאמרנו שנתעלמה ממנו הלכה, היינו שלא הבינו את חומר החטא, וכשצא פנחס ועשה הדבר הזה

[א] וידבר ה' אל משה לאמור, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי (כה, י-יא), פירש רש"י ז"ל לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה, שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין עב).

וב' בספה"ק נועם אלימלך (פרשה ז) כי השכטים בתחילה לא הבינו את המורה של הריגת זמרי, וכמו שאמרנו (סע עב) שנתעלמה ממנו הלכה, וכשצא פנחס ועשה הדבר הזה בכח קדושתו הגדולה אז הרגישו כולם פה אחד שזה מצוה גדולה להרוג אוחו אף על פי שהוא נשיא, לכך היה בעיניהם חידוש גדול על פינחס שהיה מלד אס בן פוטי ויעשה דבר גדול כזה מה שלא עלה בלבם כלל שזה הוא מצוה ואיך בא זה לפינחס לידע מן הסוד ההוא, לכך מתרץ הכתוב לומר לא יהיה הדבר חידוש בעיניכם הוא היה נין אהרן ועמדה לו זכות אהרן, ע"כ דברי קדשו ודפח"ת.

ולחרחוב הדברים יש לומר עפ"י אמרם ז"ל (דב"ד ה, ה) ר' אליעזר אומר במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין דין יש דין, ומהו כן, אלא אמר ר"א אס נעשה הדין למטה אין הדין נעשה למעלה ואם לא נעשה הדין למטה הדין נעשה למעלה, ונראה לפרש הכוונה, כאשר האדם נכשל בחטא חלילה ונענש, הגה אס הוא מצין חומר החטא,

והרמז, 'שלוש' בגימטריא 'חנונו הוי"ה חננו (תהלים קכג, א) חסדים', היינו בזכות זה שהמתיק הדינים לחסדים יחון אותו השי"ת בחסדים המכונים שלום.

ובסגנון זה יש לבאר עוד דברי קדושת מרן בעל **נועם אלימלך** זללה"ה זי"ע בהמשך דבריו בלשון קדשו, כבר דקדקנו כתוב אחד אומר (שם נב, א) חסד אל כל היום וכתוב אחד אומר (שם י, יב) אל זועם בכל יום, ונראה לפי כשיש דין למטה אין דין למעלה. היינו כשהלדיק רואה איזה שפלות מהאדם והוא מוכיחו על פניו וזועם עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה, ואל נקרא הלדיק, כמו שנאמר (בראשית ז, ט) ויקרא לו אל חלקי ישראל, ודרשו (מגילה יח.) שהקב"ה קרא ליעקב אל, והיינו בזמן ש'אל', הוא הלדיק, זועם בכל יום למטה, אז חסד אל כל היום, ע"כ, והיינו כמו שאמרנו, שאם כשהלדיק מוכיחו הוא מקבל תוכחתו של הלדיק ומכיר בגודל חטאיו ופשעיו ומלדיק ע"ע הדין ורואה שהוא עוד בחסד וברחמים ולא הגיע עדיין למשקל עוונותיו, אזי נמתק הדין בחסד זה ועשה הכל חסד.

ולכן יש פעמים שצד האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו וילדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שעי"ז הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הלדיק, ואז יבטל הדין למעלה ועשה חסד ורחמים.

השי"ת יזכנו להמתיק הדינים לחסדים, אמן כן יהי רצון.

בכח קדושתו הגדולה אז הרגישו כולם פה אחד שזה מורה גדולה להרוג אותו לעפ"י שהוא נשיא, היינו ע"י מעשה שעשה פנחס בהריגת זמרי בקדושה ובטהרה, לקנא קנאת ה' לצאות בהצטלות גמורה בלתי לה' לבדו, מכח זה השיגו השבטים הבנה בחומר החטא והלדיקו על עצמם הדין, והבינו גודל חסדי השי"ת, שלא נענשו לפי חומר החטא, אלא העונש היה בחסד ורחמים, פחות הרבה ממה שמגיע להם, ועי"ז נמתק הדין לחסד, ותעצר המגפה (כה, ח), כי במקום שיש דין אין דין.

וזוהו ממאמר הכתוב 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל', שהסיר וביטל את הדין שהוא החימה, 'בקנאו את קנאתי בתוכס', כלומר ע"י שבמעשה הריגתו את זמרי בקו"ט הכניס הקנאה בתוך כלל ישראל, שיקנאו ויכעסו על עצמם, היינו שיבינו חומר החטא ההוא, ועי"ז הלדיקו ע"ע הדין והכירו שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו הקיל הרבה מהעונש שמגיע להם, ובזה נמתק הדין לחסד ותעצר המגפה, 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, שנתבטל הדין של מעלה ולא היה בהם כליון ח"ו, כלאיתא בספ"ק **אוהב ישראל** (פרשה ז) כי כללות ישראל הם ערבים זה לזה (סנהדרין פז) ועל כד הערבות נתחייבו אז כל ישראל כליה ח"ו, ועל ידי פנחס נמתק הדין.

וגליל כן לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי (וצח"ס ק"א), כי ע"י שהמתיק הדינים לחסד בהריגת זמרי זכה לכהונה שהיא חסד, כלאיתא בזה"ק (יח"א רע): כהנים מסטרא לחסד אהו. והרמז, כהן במילוי יו"ד (וכזה כ"ף ה"י נו"ן] עולה ככ"א, הם רכ"א נהורין הנשארים בעתיקא כלאיתא (פע"ח שער הסליחות פרק ח), ששם שורש החסדים.

לבן אומר הגני נתן לו את בריתי שלום (כה, יב), היינו כלאיתא (פע"ח בהקדמה) שהחסדים נקראים שלום,

תמצית המאמר

לו, בכח זה נמתק הדין ונתבטל לגמרי כאין ואפס.

ב. באמונת צדיקים, כי לפעמים הצדיק רואה איזה שפלות מהאדם והוא מוכיחו על פניו וכועס עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה, ואם כשהצדיק מוכיחו הוא מקבל תוכחתו של הצדיק ומכיר בגודל חטאיו ופשעיו ומצדיק ע"ע הדין ורואה שהוא עוד בחסד וברחמים ולא הגיע עדיין למשקל עוונותיו, אזי נמתק הדין בחסד זה ונעשה הכל חסד. ולכן יש פעמים שבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"ז הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הצדיק, ואז יתבטל הדין למעלה ונעשה חסד ורחמים.

המאמר הנשגב מביא אותנו לסיכום גדול ונורא:

א. בענין האמונה בהשי"ת כי 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו', שכאשר האדם נכשל בחטא חלילה ונענש, הנה אם הוא מבין חומר החטא, ומצדיק את הדין שנעשה עמו, כי בצדק ענש אותו השי"ת, ומכיר שלפי גודל החטא עוד עשה עמו חסד ורחמים שלא ענש אותו בכל חומר הדין כפי שמגיעו, שאם כן לא היה באפשרותו לסבול גודל העונש - כי כאשר יחטא איש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, הנה לפי חומר הדין אין עונש שמגיע לו שיוכל לסבול אותו, רק שהוא ית' מתנהג עמו בחסד ורחמים וקוצב עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כדי שיוכל לסבול העונש - ולא עוד, אלא שמכיר כי לפי האמת, עצם מה שהשי"ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא, מכח זה שהוא מצדיק הדין למטה, ורואה רק חסדי השי"ת בלבד, נמתק הדין של מעלה ונעשה חסד, וזהו ענין "המתקת הדינים בשורשם" על ידי שימצא שהדין עצמו הוא בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. [התנאי הראשון לתשובה, הוא להבין את חומר החטא, ולפני מי חטא ומרד, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, בורא כל עולמים. וכל עוד שאין האדם מבין את גודל חטאו אינו מבין עד כמה הוא צריך לשוב, וממילא גם לא יצדיק את כל הקורות אתו, כי יחשוב שאין מגיע לו עונש כזו, ולזכות לזה אי אפשר אלא ע"י לימוד התורה הק' שממנה יוצא אור התשובה, ועל ידה משיג האדם הכנעה ומתבונן כמה חטא ומרד וזוכה לתשובה שלימה. ב. ע"י לימוד תורה בהכנעה זוכים לחסד ושפע רב, וביחוד בימים אלו שהם ימי דינים - כאשר בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות שהוא בחינת ביטול תורה, שהוא דינים, ובתשעה באב חרב הבית, חורבן מלכות בית ישראל, שהוא ג"כ דינים, וע"י לימוד התורה בהכנעה, שנמשל למים, שהוא בחינת חסד, זוכים להמתיק הדינים לחסדים ומשיגים השפעות טובות].

ג. כשאדם מכיר בחטאו ומצדיק את הדין שעושה עמו הקב"ה, ולא עוד אלא שמתבונן שלפי גודל החטא עוד עשה עמו חסד ורחמים שלא ענש אותו בכל חומר הדין כפי שמגיעו, וקוצב עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כדי שיוכל לסבול העונש, ועצם מה שהשי"ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא, בזה הוא ממתיק הדינים בשרשם, ובכח זה נמתק הדין של מעלה, ונתבטל לגמרי כאין ואפס. והכל תלוי בראיית האדם, אם יראה את הדין בבחינת רחמים אז יזכה שבאמת יהיו רחמים גמורים, ואם לא יראה את הדין בבחינת רחמים אלא דין, אז באמת יהיו בבחינת דין".

ד. כשבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה הוא כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"ז הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הצדיק, ואז יתבטל הדין למעלה ונעשה חסד ורחמים.

ה. ולכן אם הקב"ה מזמין לאדם סיבה שצריך לבוא אל הצדיק ולבקש ממנו ברכת בני חיי ומזוני ושאי ברכות, או ליטול ממנו עצה ותושיה, והוא שומע בתוך דבריו של הצדיק איזה רמז של 'מלך במשפט יעמיד ארץ' שהוא מוכיחו על איזה דבר, אזי יגיל וישיש על המתנה שהעניקו לו מן השמים, לבוא על ידי הצדיק להמתקת הדינים, ולהתגלות החסדים בתוקפם ותפארתם, וחסרון ידיעה זו רבים חללים הפילה באמונת בה' ובמשה עבדו.

לקראת שבת [בעמק הבכא] פרשת פנחס לכו ונלכה הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה' מתוך מעשה התשובה
עם האמונה בה' ובאמונת צדיקים

'אך' [כ"א ימי] טוב לישראל --- רב לך שבת בעמק הבכא.

כידוע מספרים הקדושים בתורת החסידות (עי' עבודת ישראל אבות פ"א ופ"ב. זרע קודש פ' דברים בהפטורה. אור לשמים פ' בלק. אוהב ישראל פ' פנחס. אגרא דפרקא רל"ט. ועוד ועוד) שכל כ"א ימי בין המצרים הם ימים גבוהים ורמים מאד מאד, והם הם ימי ההכנה לכל כ"א ימי מועדי השנה הבעל"ט [שבת, ר"ה, שני ימים של ר"ה, יוה"כ, שמונת ימי החג, שבעת ימי פסח, וחג השבועות, שכפי ההתנהגות בימים אלו כך יושפע עליו שפע קודש ואור עליון במועדי השנה...], וסימנך א"ך טוב לישראל, אלא שלגודל קדושתם הם באתכסיא, כדרך אוצר שיש בו אבנים טובים, שכל שהם יקרים יותר כך הם נשמרים יותר, וטומנים אותם במקום נסתר ושמור ביותר, ובכל שנה ושנה נתקנו ימים אלו יותר ויותר, עד לגאולה העתידה בב"א שאז יתגלה ההסתר לגמרי.

על ימים אלו רמזו חז"ל (ברכות ס:): כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. שאעפ"י שהם ימי ירידה עם כל זאת - לטב הוא דעביד, מלבד מה שימים אלו מכינים לנו את התעוררות קדושת המעדות לכל השנה, הם מכינים לנו גם את הטוב האמיתי שעתיד לבוא בגאולה השלימה בב"א, שאז יהיו כ"א ימים אלו ימים טובים גדולים ונוראים אשר אין להעריך... ועל כולם יהיה תשעה באב למועד היותר גדול.

אם כל ימי החול של ימי בין המצרים כך, על אחת כמה וכמה כפולה ומכופלת ימי השבתות של בין המצרים, ועל זה כותב הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע (פ' דברים) בפירוש הכתוב: 'ה' אלקינו דיבר אלינו בחורב לאמור רב לכם שבת בהר הזה'. בחורב היינו בזמן שבית המקדש חרב, שאף בזמן שהוא חרב - מכל מקום רב לכם שבת - השבתות שבהם, שהיא קביעא וקיימא גם בזמן הזה. ובפרט שבתות של ימי בין המצרים, שעליהם הסמיכו הרמז בפיוט 'לכה דודי' לרבי שלמה אלקבץ זי"ע 'רב לך שבת בעמק הבכא' כמה גדולים הם השבתות שבעמק הבכא - ימי בין המצרים.

יותר מזה מחדש התפארת שלמה (פ' מסעי) חידוש גדול עצום ורב: כי הגם שאמרו חז"ל (תענית לב:) שכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, אמנם מחמת כובד הגלות ועמל הפרנסה אנו חשובים כאנוסים בדבר, ואונס רחמנא פטריה מן העונש, אך מי ערב לאדם שיזכה לראות בנחמתה

אם אינו מתאבל עליה, אך חז"ל נתנו עצה לזה באמרם (שבת קיח.): "כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים" שכל "אלו המתענגים בשבת קודש ואינם מתאבלים בה על בית המקדש, יזכו לראות בשמחתה על אף שלא התאבלו עליה בימות החול כדבעי...!"

דבר הפלא ופלא כותב המהרש"א בבכורות (ח): שכנגד כ"א ימי בין המצרים יש כ"א ימי סליחה ושמחה, מיו"ט הראשון של ראש השנה ועד הושענא רבה יום גמר החתימה, והן שוין בליבון, כי כמו שימים אלו מר"ה עד הו"ר הם ימי ליבון וכפרה, כן גם ימי בין המצרים הם ימי ליבון וכפרה, כי הצרות והיסורים מכפרים.

הרה"ק בעל המאור ושמש זי"ע (פ' פנחס) מוסיף שלפי חשבון זה נמצא שט' באב מכוון כנגד שמחת תורה [שזהו היום הגדול והנשגב שאמרו בזה"ק - האי מאן דיתיב בהדי מלכא ונטיל ליה בלחודוהי, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה - ככל מי שיושב עם המלך לבדו כל מה שהוא שואל ומבקש ממנו נותן לו...].

לפי זה מובן פלא והפלא למה פרשת פנחס (בדרך כלל, למעט מקרים בודדים ביותר) היא הפרשה הראשונה של שבתות ימי בין המצרים, ששם מוזכר כל מועדי השנה, כיון שהם השורש לכל המועדים כאמור.

ברם, בספר זכרון שמואל מביא בשם מרן הבעש"ט זי"ע וכעין זה מביא המגיד מקאזניץ בשם הרב המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (עבו"י פ' מסעי, וע"ע בליקוטים ד"ה תקנו) על הפסוק (איכה א, ז): 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שבימים אלו הסט"א רח"ל גובר, ומי שמתחזק בימים אלו ומתגבר על היצה"ר ומפשפש במעשיו, משיג את השכינה ביותר בימים אלו...

וכן כתב הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בספרו מגן אברהם (פ' בלק) הגם שהם ימים הנמוכים עכ"ז אדרכה, אז הוא שעת הכושר שיתעלה האדם שיקנה שלימות על ידי התשובה האמתית, ועל ידה יזכה לדביקות הגמור בשמו ית', וכ"א ימים הם כמנין 'אהי"ה' (שמספרו כ"א), ואהי"ה מורה על תשובה, שהאדם גומר בלבבו, מאי דהוה הוה, ומכאן ואילך אהיה בתשובה שלימה לפני הבורה!

ולפי דבריהם הקדושים יש לנו להתבונן ולהבין, מה לפרשת פנחס עם עניני התשובה מתוך התבוננות ופשפוש המעשים, הרטה על העבר וקבלה על העתיד? הרי כמו שהמועדות נכתבו כאן בפרשה כי ימים אלו הם שורש המועדות, כמו כן חייבים למצוא בפרשה את עניני התשובה וליבון העוונות, שהרי היא הפרשה הראשונה שיש בה את ההכנה לימי הסליחות והרחמים, ומינה מתברכים כל כ"א הימים הנוראים הבעל"ט. והיכן הם כתובים או רמוזים בפרשה?

זהו המאמר השבועי מכ"ק מרן זי"ע, אשר בו זה מעמיד רבינו זי"ע את כל הענין של מעשה פנחס בכלל ומה שהיה בינו ובין השבטים שביזוהו בפרט, כאשר הכל קשור עם יסודות איתנים בביאור סדר עניני החרטה והתשובה האמתית, וליבון העוונות שבאה בעקבותיה. מאמר שכל כולו הכנה דרבה לימים הנוראים הבעל"ט, עם תוכן העבודה הנצרכת בימי בין המצרים שיתפכו עלינו

לששון ולשמחה בב"א, וכדרכו בקודש, יתבארו בתוך המאמר עוד כמה ענינים גדולים בעבודת השי"ת, ובעיקר יתבאר ענין עמוק מאד בהתנהגות הצדיקים אשר לפעמים הם כועסים או מדברים 'שטרענג' למי שבא בצל קורתם להתברך מהם בדבר ישועה ורחמים.

ואתה במשפט תעשה צדקה

דורשי רשומות היו אומרים כי תמו"ז ראשי תבות: ז'מני ת'שובה מ'שמשין ו'באין... ימים אלו בכלל והשבתות מפרשת פנחס בפרט אנחנו כבר נכנסים לעומק ההכנה לימים הנוראים הבעל"ט, נתבונן נא בפיוטו הגדול של אבי אבות הפייטנים של רבי אלעזר הקליר בסילוק לשחרית יום א' דראש השנה:

וּכְעָלוֹת שׁוֹפָר מְדַלֵּי צְדָקָה. יִחַנְנוּ וַיִּפְגְּעוּ אַבּוֹת הַצְּדָקָה.

וַיֹּאמְרוּ לִפְנֵי אוֹהֵב צְדָקָה. חֲלִילָה לָךְ מְדַבֵּר בְּצְדָקָה.

מַעֲשׂוֹת מְשֻׁפָּט בְּלֹא צְדָקָה. וּבִמְקוֹם מְשֻׁפָּט אֵין צְדָקָה.

וּבְאֵין מְשֻׁפָּט יֵשׁ צְדָקָה. וְאַתָּה בְּמִשְׁפָּט תַּעֲשֶׂה צְדָקָה.

לְשֻׁפָּט תָּבֵל בְּמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה. וּמִכּוֹן כְּסָאֵךְ מְשֻׁפָּט וַצְּדָקָה.

וּבְחַפְשֵׁךְ מַעֲשִׂים מִבְּלֵי צְדָקָה. הַזְכֵּר לְטוֹב מַעַט בְּצְדָקָה.

וּבְמִתְנַת חַנּוּם תַּעֲשֶׂה צְדָקָה. לִפְתַּח לָמוֹ אוֹצְרוֹת הַצְּדָקָה.

הפיוט כמעט כולו מובן לכל, אבל יש בו משפט אחד שלכאורה אינו מובן כלל:

מַעֲשׂוֹת מְשֻׁפָּט בְּלֹא צְדָקָה. וּבִמְקוֹם מְשֻׁפָּט אֵין צְדָקָה.

וּבְאֵין מְשֻׁפָּט יֵשׁ צְדָקָה. וְאַתָּה בְּמִשְׁפָּט תַּעֲשֶׂה צְדָקָה.

זהו ביאורו: אמנם בנוהג שבעולם שאין צדקה ומשפט יחדיו, ובמקום משפט אין מקום לעשיית צדקה לפנים משורת הדין, ורק במקום שאין משפט יש מקום לעשות צדקה. אבל אתה ה' אף במקום משפט תעשה צדקה.

وهוא לכאורה מאמר תמוה מאד, איך יתכן לעשות צדקה במשפט, הרי הם תרתי דסתרי, אם יש משפט אין צדקה, ואם יש צדקה אין משפט.

שאין אנו עזי פנים לומר לפניך... לא חטאנו

את זה נוכל להבין בלימוד מעמיק במאמרו השבועי של רבינו זי"ע שמבאר שם מדרש הנראה כמדרש פליאה ותמוהה ביותר (דבר' ה, ה):

”רבי אליעזר אומר, במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין דין יש דין, ומהו כן, אלא אמר ר”א אם נעשה הדין למטה אין הדין נעשה למעלה ואם לא נעשה הדין למטה הדין נעשה למעלה”

וכך מבאר רבינו בלשונו הקדוש:

ונראה לפרש הכוונה, כאשר האדם נכשל בחטא חלילה ונענש, הנה אם הוא מבין חומר החטא, ומצדיק את הדין שנעשה עמו, כי בצדק ענש אותו השי”ת, ומכיר שלפי גודל החטא עוד עשה עמו חסד ורחמים שלא ענש אותו בכל חומר הדין כפי שמגיעו, שאם כן לא היה באפשרותו לסבול גודל העונש - כי כאשר יחטא איש לפני מלך מלכי המלכים הקב”ה, הנה לפי חומר הדין אין עונש שמגיע לו שיוכל לסבול אותו, רק שהוא ית’ מתנהג עמו בחסד ורחמים וקוצב עונשו פחות הרבה ממה שמגיעו כדי שיוכל לסבול העונש - ולא עוד, אלא שמכיר כי לפי האמת, עצם מה שהשי”ת משפיע לו חיים אחר החטא הוא חסד גדול למאוד, שיהיה עוד באפשרותו לתקן החטא, עדה”כ כי טוב חסדך מחיים, אז ‘במקום שיש דין למטה אין דין למעלה’, ר”ל אחרי שהוא מצדיק הדין למטה, ורואה רק חסדי השי”ת בלבד, מכח זה נמתק הדין של מעלה ונעשה חסד, כמו שאמרנו מכבר בשם מרן הקדוש מוהר”י בעש”ט זצללה”ה זי”ע ענין המתקת הדינים בשורשם היינו ע”י שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו, ר”ל על ידי שימצא שהדין עצמו הוא בחסד וברחמים ולא בכל חומר הדין כפי שמגיע לו, בכח זה נמתק הדין ונתבטל לגמרי כאין ואפס.

ועל פי זה הוא מבאר מה שהיה במעשה פנחס:

”כי השבטים בתחילה לא הבינו את המצוה של הריגת זמרי, וכמו שאמרנו שנתעלמה ממנו הלכה’, היינו שלא הבינו את חומר החטא, וכשבא פנחס ועשה הדבר הזה בכח קדושתו הגדולה אז הרגישו כולם פה אחד שזה מצוה גדולה להרוג אותו אעפ”י שהוא נשיא’, היינו ע”י מעשה שעשה פנחס בהריגת זמרי בקדושה ובטהרה, לקנא קנאת ה’ צבאות בהתבטלות גמורה בלתי לה’ לבדו, מכח זה השיגו השבטים הבנה בחומר החטא והצדיקו על עצמם הדין, והבינו גודל חסדי השי”ת, שלא נענשו לפי חומר החטא, אלא העונש היה בחסד ורחמים, פחות הרבה ממה שמגיע להם, ועי”ז נמתק הדין לחסד, ותעצר המגפה (כה, ה), כי במקום שיש דין אין דין”

לדברי רבינו זי”ע זהו ענין ההקדמה שאנו אומרים קודם הוידוי: או”א אנא תבוא לפניך תפילתינו ואל תתעלם מתחינתינו --- וכל כך למה? באיזה זכות? הרי תוך כדי דיבור אנו עומדים לפרש את כל החטאים שלנו ב”ת עפ”י א”ב, אשמנו בגדנו וכו’, אין שם אפילו אות אחת שלא פגמנו בו, אוי געוואלד! אפילו אות אחת לא השארנו נקי וזך כמו שנולדנו בו...! כל האותיות פגומות, שבורות,

אין גאנצן צו-קלאפט! ובאיזו זכות אנו מקדימים לבקש "תבוא לפניך תפילתינו ואל תתעלם מתחינתינו?!"

והתשובה לזה היא: "שאינ אנו עזי פנים לומר לך לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו, אבל אנחנו ואבותינו חטאנו...!" ולדברי רבינו יש בכך זכות גדולה ועצומה מאד, כי "כאשר האדם נכשל בחטא חלילה ונענש, הנה אם הוא מבין חומר החטא, ומצדיק את הדין שנעשה עמו, אז 'במקום שיש דין למטה אין דין למעלה', ר"ל אחרי שהוא מצדיק הדין למטה, ורואה רק חסדי השי"ת בלבד, מכח זה נמתק הדין של מעלה ונעשה חסד".

אמור מעתה שורש הדין בא לאדם כאשר אינו מכיר בחטאו, ומלבד הצער והחורבן וקלקול העולם שגרם בחטאו, הוא עוד מעיז פניו לומר וואס האב איך שוין געטוהן - אפשר לחשוב מה כבר עשיתי? ואם עשיתי הרי אני לא אשם, ההורים, החברים, החברה, העבודה או החוסר עבודה, וכו' וכו', כולם אשמים, אבל אני? עד שהוא בא לכפירה שכאשר הקב"ה ברוב טובו חסדו רוצה לעוררו מתרדמתו ולהשיבו אל כור מחצבתו, ושולח לו איזה דין רח"ל כדי שיתעורר עי"ז, אינו מתעורר ואף מטיח בשאלה "ולמה מצאתנו כל הרעה הזאת???" או שהוא תולה את מאורעותיו שאינן נוחים לו בסיבות אנשים ואינו רואה את יד השם עליו - את קול דודי דופק פתחו לו...

וכך כותב אחד מאבות הראשונים רבינו יונה מגירונדי בספרו הקדוש "שערי תשובה" (שער שני, אות ה) בלשונו הטהור:

"ויש אנשים רבים ימנע מהם אור התשובה, כי הם זכאים וטהורים בעיניהם. ולא יתעשתו על תיקון מעשיהם, כי ידמו בנפשם שהם מתוקנים והם חטאים לה' מאד... והאנשים ההם מאשר הם בזים לדבר עוונות, לא ירגישו ולא יבינו למי, או הודע אליהם חטאתם ונשכח מלבם אחרי כן...!"

תפילת עכ"ן - "על כן נקוה..."

כידוע, לעת חורבן הבית נכנס גם לסידור התפילות שבכל יום, קטע התפילה "עלינו לשבח" החותם את גם התפילות, על תפילה זו כותב הרמ"א באו"ח (סימן קל"ב סעיף ב) **"ויש לאומרו בכוונה!"** והמשנה ברורה (שם ד"ה בכוונה) מביא בשם המטה משה דברים נוראים בגדול ענין אמירת עלינו: **"ויש לומר עלינו באימה ובריאה, כי כל צבא השמים שומעים, והקב"ה עומד עם פמליא של מעלה, וכולם עונים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקינו!"**. בעוה"ר בזמנינו יש מקצת אנשים שאמירת עלינו נהפך למעין "תפילת הדרך" ויתכן כי בזה מפריעים קצת את ירידת השפע גם בגשמיות וגם ברוחניות, ובעיקר מפסידים בזה את חיזוק האמונה שצריך לבוא מכל אמירת עלינו באימה! וכמו שכתב הב"ח (שם ד"ה ואומר) בטעם אמירת עלינו:

"לתקוע בלבבנו קודם שנפטרים לבתייהם יחוד מלכות שמים, ושיחזק בלבבנו אמונה זו, שיעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות שדי, כי אז גם

אם יש לכל אחד מישראל משא ומתן עם הגויים עובדי ע"ז וגילוליהם ומצליחים, לא נפנה לכבנו אל האלילים, ולא יעלה במחשבה ח"ו שום הרהור עבירה...!"

את חלקו השני של עלינו פותחים במילים: "על כן נקווה...". בספר "סדר היום" שחיברו רבי משה בן מכיר, מובא שתפילת "על כן נקווה" נתחברה על ידי עכן, בזמן שהתוודה על חטאו והצדיק עליו דין שמים. כידוע, עכן מעל בחרם שהוטל על יריחו על ידי יהושע בן נון, ובשל מעלו בחרם, נכשלו ישראל במלחמה בעי וכמעט שלא היתה להם תקומה, אם לא שמיהרו לבער מקרבם את החוטא. בשל העובדה שכל העם סבל בגללו, כונה אז עכן בתואר הנורא "עוכר ישראל!!!", הוא הוצא לסקילה וממונו הוחרם.

הנהגה דווקא הוא, שכמעט הביא את כלל ישראל לכליה רח"ל, דווקא הוא, זכה לחבר את פסוקי התפילה הללו, שנתקדשו בקדושת עולמים בתפילותינו. רמז לכך נמצא בשמו החתום במילים הראשונות על כן נקווה. איך ובמה זכה לכך אותו עוכר ישראל? הלא דבר הוא. את ההסבר לכך כותב בעל "סדר היום":

"כשהצדיק עליו את הדין וידע שחטא... והענין הוא שיסיר לב האבן מבשרנו אשר הוא מטענו ומכשילנו מעבודת הא-ל יתברך ויתעלה, ויבוא זמן שכולם יכירו וידעו את ה', ומלאה הארץ דעה את ה' ויתן בנו לב בשר שלא נשוב עוד לכסלה ולמכשול עוון, וקיבל עליו עול מלכות שמים קודם מיתתו, ולכן אמר לו יהושע שבאותה שעה נתכפרו כל עוונותיו..."

על פי דברים אלו נוכל אולי להבין באפס מה את הפיוט עם הוידוי האיום והנורא שכתב האבן עזרא ז"ע 'לך קלי תשוקתי' אשר איש האלקים רבי שלום שרעבי המכונה הרש"ש ז"ע צוה לאומרו סביב מיסתו קודם הסתלקותו - בהאי שעתא דאיתקטר בקטירא לחיי עלמא, ורבים מבני ספרד וגם מקצת מבני תימן אומרים אותו ביום הכיפורים קודם תפילת כל נדרי [במקום תפילה זכה שאנו אומרים], בתפילה זו אנו רואים דבר פלא ביותר, אשר על פי פשוטו קשה להולמו.

מצד אחד, לאחר שהאבן עזרא פותח את גודל השתוקקותו וכיסופי נפשו לה' ולכן מבקש מהקב"ה שישביהו בתשובה וירצהו, כדי שיוכל לזכות להדבק בו... ואז מתחיל בוידויו על פי סדר א"ב, ואינו מניח דבר אחד שלא חטא בו... ומצד שני, הוא מבקש את שכרו משלם... שכאשר יגיע זמנו לעלות לעולם העליון, שיבואו מלאכי עליון לקראתו ויקחוהו אל מקום מגוחתו בגן עדן עם נשמותיהם של כל הצדיקים הצרורים בצרור החיים, כשמתבוננים בכל תיבה מפיוט נורא זה מקבלים מושג כלשהו במה שמביא כ"ק מרן הישמח ישראל ז"ע (תרומה א) בשם רבינו הרבי רבי בונם מפרשיסחא זצלה"ה ז"ע שאמר בקדשו: שמגודל היראת שמים והפחד שהיה לו לרבינו אברהם בן עזרא ז"ל איננו מבין איך החזיק החיות בקרבנו [איך פאר שטייא נישט וויא דיא פלייצעס זענען עהם נישט אראפ פון גרויס יראת שמים...]. ומכיון שמאמר זה עוסק בענין התשובה

ראוי ונכון להעיק את כל הפיוט, אולי נזכה בזה גם אנחנו להתעורר באפס מה! וזה לשון קדשו:

לך שְׁבֵרִי רָפָא שְׁבֵרִי וְאֵת צִירֵי וּמְכַתִּי	לך א-לי תְּשׁוּקָתִי בְּךָ חֲשָׁקִי וְאֶהְבֵּתִי
לך אֶהְמָה וְלֹא אֶדְמָה עֲדֵי תֹאִיר אֶפְלֵתִי	לך לְבִי וּכְלִיֹּתַי לך רוּחִי וּנְשָׁמָתִי
לך נֶצַח בְּךָ אֲבַטַח וְאֵתָהּ הוּא אֵילוּתִי	לך יָדִי לך רַגְלִי וּמְמַדָּהּ הִיא תְּכַוְנָתִי
לך אֶזְעַק בְּךָ אֶדְבֹק עֲדֵי שׁוֹבִי לְאֶדְמָתִי	לך עֲצָמִי לך דְּמִי וְעוֹרִי עִם גּוֹיֹתִי
לך אֲנִי בְּעוֹדֵי חַי וְאֶף כִּי אַחֲרֵי מוֹתִי	לך עֵינַי וְרַעֲיוֹנַי וְצוּרֹתַי וְתַכְנִיטִי
לך אוֹדָה וְאֶתְּוֹדָה עָלֶי חֲטָאִי וְרִשְׁעֹתַי	לך רוּחִי לך כַּחַי וּמִבְּטַחִי וְתַקְוַתִּי
לך יִשְׁעֵי סֶלַח רִשְׁעֵי וְאֵת פְּשָׁעֵי וְאִשְׁמָתִי	לך לְבִי וְדָם חֲלָבִי כְּשֶׁה אֶקְרִיב וְעוֹלָתִי
לך אֶכְפֹּר וְאֶפְרֹשׁ כִּי שָׁמַע נָא אֵת תְּהַנְתִּי	לך יְחִיד בְּלִי שֵׁנִי לך תּוֹדָה יְחִידָתִי
לך אֶבְכֶּה בְּלֵב נְדָכָה בְּרַב שִׁיחֵי וְתוֹנָתִי	לך מַלְכוּת לך גְּאוּת לך תְּאוֹת תְּהַלָּתִי
לך חֶסֶד לך חֲמִלָה חֲמַל עַל כָּל תְּלֹאוֹתִי	לך עֲזָרָה בְּעַת צָרָה הֲיִה עֲזָרִי בְּצָרָתִי
	לך אוֹחִיל בְּעַת אַחִיל כִּיִּלְדָה כְּאֶנְחָתִי

לפי כל האמור לעיל ולדברי רבינו ז"ע, הרי כאשר האדם מכיר בחטאו ושפלותו ומקבל על עצמו שלא ישוב לכסלה עוד הרי נעשה בזה זך ונקי, וכמו שאמר יהושע לעכן עוכר ישראל: כשהצדיק עליו את הדין וידע שחטא... וקיבל עליו עול מלכות שמים קודם מיתתו, ולכן אמר לו יהושע שבאותה שעה נתכפרו כל עוונותיו... ולכן בדין הוא שיטול האבן עזרא שכרו משלם להיות מקום מנוחתו בגן עדן וליהנות מזיו השכינה...

איך צריך לקרוא פסוק בחומש

הרה"ק האמרי אמת מגור ז"ע נסע פעם לעיר קילץ בפולין בשבוע שקראו בו פרשת שלח. כדרכו בקודש, ערך ביקור נימוסין אצל רב המקום, רבי דוד גולדמן, שהיה מזקני הרבנים בפולין אחרי מלחמת העולם הראשונה.

תוך כדי שיחה שאל אותו האדמו"ר מגור: "חכמינו ז"ל אמרו "שערי תשובה לעולם פתוחין" (איכה רבה ג לה), מדוע, איפוא, לא נתקבלה תשובת יוצאי מצרים, שהתחרטו על שהלכו אחרי המרגלים וקראו "הנגנו ועלינו אל המקום אשר אמר ה', כי חטאנו"?

השיב ר' דוד לאורחו "תשובה אמיתית אינה חוזרת ריקם, כי שערי תשובה לא ננעלו לפני

כל מי שנכשל בחטא. אך התנאי היחיד הוא, שהחוטא מכיר בחטאו ומתחרט עליו בלב שלם!. אולם יוצאי מצרים, שנגזר עליהם למות במדבר ולא להיכנס לארץ ישראל, לא הגיעו אותה שעה לתשובה אמיתית, שכן לא אמרו: הננו ועלינו אל המקום כי חטאנו לה", אלא אמרו הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו".

יוצאי מצרים אינם מכירים, איפוא, בחטאם הכבד, וציינו שה' אמר אליהם שנכשלו בחטא! משום כך אין כאן תשובה אמיתית, המתקבלת בשמים בכל עת, לכן קורא אליהם משה בשם ה': "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם".

האדמו"ר מגור התפעל מאוד מתשובת הרב ונפרד ממנו בלבביות.

בעמדו בפתח הבית העיר לחבורת החסידים ששהו עמו: "יעצט האבן מיר געלערנט ווי אזוי דארף מען לערנען א פסוק חומש" - זה עתה למדנו מפי גדול בישראל איך צריכים לקרוא פסוק בחומש!...

הבה נתבונן איך למד רבינו פסוק בפרשת פנחס

הגאון רבי אלכסנדר זיסקינד הכהן זצ"ל הנודע בשם "רבי זושא פלאצקער" ע"ש כהונתו כאב"ד בעיר פלאצק, זכה להיות אצל הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, ולאחר מכן נמנה על גדולי תלמידי הרה"ק הרבי ר' שמחה בונם מפשיסחא זי"ע, הוא זה שכתב את ספרו של הרבי ר' בונם 'קול שמחה'. המכתב הנודע שכתב הרבי ר' בונם אודות סוד ראש השנה, שרבוה"ק וכן גם שאר תלמידיו הק' הרבו להתעמק בו ולבארו, נכתב אליו. לאחר הסתלקות הרבי ר' בונם זי"ע, נסע לבנו הרה"ק רבי אברהם משה מפשיסחא זי"ע, ולאחר מכן להרה"ק הרבי הזקן רבי יצחק מווארקא זי"ע"א. כששלח הרה"ק הר"ב ל'אוסטילא חתונה' ארבעה שלוחים (שכל אחד מן השלוחים התמונה בשל ייחודו במעלה אחרת) ליישב ולתרץ את דרכה של פשיסחא, היה רבי זושא השליח בתורת 'חכם'.

את ראשית דרכו בחסידות עשה כאמור בלובלין אצל החוזה מלובלין, עם ידידו כ"ק מרן הרה"ק רבי שרגא פייבל מגריצא זי"ע. וגופא דעובדא הכי הוה:

הררש"פ מגריצא ורבי זושא פלאצקער היו תלמידים של הגה"ק רבי יעקב מליסא בעל ה'חווות דעת' זצ"ל, ומשהרגישו שעדיין חסר להם בקניני הנפש ושמעו על רבים ושלמים הנוהרים ללובלין, הסכימו ביניהם שאחד יסע לבחון מקרוב את הנעשה בלובלין ואם ימצא חן בעיניו יבוא גם חבריו, ומפני שהרה"ק מגריצא הוצרך להיות בלובלין עם חמיו, על עסקי הנדוניה, נבחר הוא לנסוע הראשון. כשהגיע ללובלין סר לבית מדרשו של הרבי מלובלין, כששמע את נועם צוף אמריו בעת רעוא דרעוין, החליט לקנות שביתה במקום ולהיכנע לפניו כתלמיד.

ואכן תיכף ממחרת השבת נכנס אל הקודש פנימה, ומסר לו שני קוויטלאך שלו ושל רבי זושא, אך הרבי בראותו את הקוויטל של רבי זושא הניף ידו בתנועת ביטול.

הרה"ק רש"פ מגריצא התפלא על כך ביותר בהכירו בערכו של ידידו רבי זושא, אך לא אמר דבר. פליאתו התעצמה שבעתיים, כששב ונכנס עם הפתקאות לרבי לפני פרידתו, והפעם מילא הרבי פיו שבח על רבי זושא.

כשנפגשו הני תרי צנתרי דדהבא, מסר לו הררש"פ את הדברים שהיו בחדרו של הרבי מלובלין כהווייתן, אז סיפר לו רבי זושא גופא דעובדא היכי הוה:

אדם חשוב בא וביקש ממני שאלך עמו לקבץ נדבות אצל כמה מעשירי העם, בטענה שאם אתלווה אליו יתנו לו בעין יפה, אך אני דחיתי אותו באמרי כי אינני רגיל לחזור על הפתחים. בראותו שאינני נותן לו הסכמתי ללכת אתו, התחיל לכל הפחות לשוחח אתי בלימוד ושטח בפני פלפול עמוק שחידש. כשמעתי את פלפולו סתרתי כל בנינו בקושיות ופירוקים. לאחר זמן חשבתי איך יצא הלה בפחי נפש, את חלקי בקיבוץ הנדבות לא קיבלתי ואת פלפולו סתרתי?! מתוך שעמדתי על העוול שגרמתי לו, הלכתי לפייסו ואף הראתי לו לדעת כי פלפולו שריר וקיים ומתוך שמצוה גוררת מצוה אף נעניתי לו לאיסוף הצדקה.

משדקדקו בזמנים ביררו ביניהם, כי באותה השעה בה סרב רבי זושא להיענות לבקשתו, היה ידידו הרה"ק מגריצא בראשונה בקודש פנימה אצל הרבי מלובלין, ובעת פרידתו מהרבי כבר הלך לפייסו וקיים מצוות צדקה וגמ"ח.

בספרו 'תורת כהן' כותב הגאון ר' זושא פלאצקער ביאור באריכות בענין מה שביזו השבטים את פנחס על שהרג נשיא שבט מישראל, הרי גם השבטים ידעו שמן הדין מגיע לו לזמרי מיתה על העבירה שעשה, וכי גרע פנחס בהיותו נכד למפטם שלא יקנא קנאת ה'?

וכתב, כי בודאי לא נעלם מבני ישראל שפנחס עשה מצוה גדולה במה שמסר נפשו על קידוש השם, אלא שהיה נראה ונדמה שמצוה זו באה מצד הכעס מצד מדת הדין, דבר שאינו ראוי לכהן אף במקום מצוה כיון שמדתו מדת החסד. אבל מן השכר שזכה פנחס על מעשיו אלו, הוכח שלא עשה כן אלא מצד מדת החסד, שהרי נתברך בברכת "הנני נותן לו את בריתי שלום", ועוד שפנחס הוא אליהו ואין אליהו בא אלא להרבות שלום, וכן זכה בברכת 'ברית כהונת עולם', מכל זה מוכרח שמעשה זה לא נעשה מצד הכעס, אלא ממדתו של אהרון להיות אוהב שלום ורודף שלום, כי הרי מדתו של הקב"ה לשלם מדה כנגד מדה ואם קיבל את שכר השלום והכהונה בודאי עשה מעשה מצוה ע"י דבר השלום.

והנה הגאון ז"ל לא ביאר איזה מעשה שלום עשה פנחס בקנאותו?

ורבינו זי"ע במאמרו מבאר זאת היטב הדק, וכדי להבין את עומק דבריו הקדושים נקדים דברים נוראים מתורת החתם סופר זי"ע:

מסירות נפשו של בלעם והסט"א להרע לישראל

מובא בחת"ס ב' וישלח (ק"א:; ובפ' בלק, וכן הוא באגרא דכלה), דהנה מצינו שבלייל יוה"כ היו צריכים לשמור את הכהן גדול בכל מיני טעדיקי שלא יבוא לידי טומאה. והיו מקיפים אותו הפרחי כהונה, ועושים פעולות שונות שלא ירדם. ולכאורה קשה להבין, מה החשש על איש קדוש שכבר שבעת ימים מקודם הופרש מביתו, ועשה הכנות נוראות כשאינו יוצא בכלל מבית המקדש, שיבוא לזה.

ומביא החת"ס את דברי התויו"ט בשם החסיד, שהסט"א ידעה שביום הכיפורים מנצחים אותם ע"י עבודות הכהן גדול, ואזי כלתה אליהם הרעה, על כן היו כוחות הסט"א מתחזקים ולוחמים באופן נורא מאד, ועסקו בכל כוחם להכשיל את הכ"ג בלייל יוה"כ. עד שמובא בזוה"ק שזה שפרחי כהונה הקיפו את הכ"ג, והכו באצבע צרדה, היו אלו פעולות נשגבות לבטל את כוחות הסט"א שנלחמו שם, במסירות נפש, על שמעיז להיכנס למקום קדוש כזה - מקום ביהמ"ק, עבור מלחמתו. ומובא בתיקוני זוהר תיקון י"ח שזה לעומת זה עשה אלוקים וכמו שיש בצד הקדושה ענין של מסירות נפש, כך יש בצד הס"א ענין של מס"נ (להבדיל אף אלפי הבדלות), והם מוכנים אפילו למות ובלבד שיכשלו בהם בני ישראל רח"ל.

על פי זה אומר החת"ס דברים נוראים: שעשוי הרשע ידע את הנאמר בדה"י שדוד המלך לא היה יכול לבנות את ביהמ"ק, כיון ששפך דם הרשעים, והטעם משום שהמזבח בא להאריך ימים והחרב מקצר ימים, ולכן הגיע עשיו עם 400 איש עמו. **שריצה להיהרג ע"י יעקב אבינו שהיה גיבור עצום, או לפחות שיהרוג א' מאנשיו, ועי"ז לא יוכל יעקב אבינו לבנות את בית המקדש כפי שתכנן לעשות בית אלוקים.** ואמנם מזה היה ירא יעקב אבינו "שמא יהרוג את אחרים"... ולכן אח"כ שנשמטו כל אנשיו, וראה עשיו שאין יעקב הורג אף אחד, לכן בכה ב- 'וישקהו', ופי' החת"ס, שלא בכה על שלא הצליח להרוג את יעקב, כי ידע שמרוב גבורתו של יעקב לא יצליח עליו. אלא בכה על שלא הצליח לגרום שיעקב אבינו יהרוג נפש, ועי"ז יוכל הוא לבנות את בית המקדש! [וכן אומר האור החיים הק' בפרשת בלק, שהיתה שנאת בלעם כ"כ נוראה, שידע היטב שישלם בחייו עבור הפגיעה בכלל ישראל, ובכ"ז בא במסירות נפש למות. וזה הכונה במה שאומר בלעם לבלק "הנני הולך לעמי", שיאסף אל עמיו וימות בחרב. ועם כל זאת מעדיף בלעם למות ובלבד לעשות רע לכלל ישראל, ולפגום בקדושתם].

לאור דברי החת"ס יקשה מאד, איך יתכן שכל כהונתו של פנחס באה לו דוקא בגלל מעשה של הריגה? ובאמת כבר בזוה"ק (במדבר ריד:) כבר הקשו כן, כיצד נעשה פנחס כהן לאחר שהרג את זמרי? הרי כל כהן שהורג את הנפש נפסלת כהונתו לעולם, כיון שנפחתה מדרגתו, וא"כ היה פנחס פסול לכהונה מעיקר הדין, ואיך יתכן שדוקא מחמת קנאותו ניתנה לו ברית כהונת עולם?

והחזקוני כתב עוד יותר, שפנחס עצמו חשש שלא יוכל להיות כהן מחמת שהרג את הנפש,

דאמרינן כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו, עד שהבטיחו הקב"ה, הואיל והמעשה היה לשם שמים. ועדיין צ"ב שהרי דוד המלך לא זכה לבנות את בית המקדש מחמת שהרג, ואפילו שהרג ברשות ב"ד, וכן יש להקשות על כל שבט לוי, שהרי הם זכו לכהונה בזכות שהרגו את כל אותם שעבדו לעגל, ועל זה אמר להם משה רבינו (שמות לב, טז): 'ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה'. ופרש"י: אתם ההורגים אותם בדבר זה תתחנכו להיות כהנים למקום וכו', ואיך יתכן שדוקא בכח ההריגה נתחנכו להיות כהנים? הרי זה ההיפך הגמור מכל דברי החת"ס לעיל.

על כך כותב רבינו זי"ע דברים נפלאים, ומלמדנו ללמוד פסוק בחומש:

"וזהו מאמר הכתוב 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל', שהסיר וביטל את הדין שהוא החימה, 'בקנאו את קנאתי בתוכם', כלומר ע"י שבמעשה הריגתו את זמרי בקדושה וטהרה הכניס הקנאה בתוך כלל ישראל, שיקנאו ויכעסו על עצמם, היינו שיבינו חומר החטא ההוא, ועי"ז הצדיקו ע"ע הדין והכירו שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו היקל הרבה מהעונש שמגיע להם, ובזה נמתק הדין לחסד ותעצר המגפה, 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי', שנתבטל הדין של מעלה ולא היה בהם כליון ח"ו, כדאיתא בספה"ק אוהב ישראל כי כללות ישראל הם ערבים זה לזה ועל צד הערבות נתחייבו אז כל ישראל כליה ח"ו, ועל ידי פנחס נמתק הדין. ובגלל כן לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי, כי ע"י שהמתיק הדינים לחסד בהריגת זמרי זכה לכהונה שהיא חסד..."

הביאור בכל זה על פי דברי רבינו הוא: כי הטעם שכהן שהרג את הנפש פסול לעבודה הוא כמו שכתב בעל 'צרור המור', מפני שמיעט את הדמות, ובעבור זה כועס עליו הקב"ה ועל כל הבאים אחריו, אבל כאן שפנחס קינא את קנאת ה' והציל את כל ישראל מכליה, הרי לא מיעט את הדמות אלא אדרבה, הרבה את הדמות, כי לולא זאת היו נאבדים הרבה דמויות, וזהו שאמר הכתוב: פנחס... השיב את חמתי ולא כליתי את בני ישראל.. בגלל שהמתיק את הדינים ועי"ז מנע מלהפסיד את הדמות - לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום וגו'.

ולפי דברי רבינו יתיישב עוד על נכון מה שמקשים המפרשים, למה זכה פנחס כאן לשכר המצוה, הרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא? ולפי מש"כ רבינו שכתב שבקנאותו העיר את לבבם להבין את חומר החטא ועי"ז הצדיקו את הדין וזכו להמתקת הדינים, וניצלו כולם מגזירת כליה, א"כ הרי עשה בזה מצוה שבין אדם לחברו, וכבר כתב הרמב"ם בפיהמ"ש ריש מס' פאה, שכל מה שאחז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא רק במצוות שבין אדם למקום, אבל מצוות שבין אדם לחברו שכרו אף כאן בעוה"ז.

עד כאן ביאורו של רבינו על דרך האמונה בה' באמונה שלימה שהוא יודע כל מעשה בני אדם וכל מחשבותם, והוא גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו, אבל העונש הוא בחסד

ורחמים, ולא כפי ערך החטא, ואם האדם אינו מעיז פניו אלא רואה את חסדי השי"ת עליו אף בתוך הדין, זוכה להמתיק את כל הדינים מעליו, ולחסד ורחמים ממקור הרחמים.

אני מאמין באמונה שלימה - אמונה בה' ובמשה עבדו

ויש לרבינו במאמרו עוד מהלך בסגנון, מהלך עמוק מאד, רחוק מבינתינו והשגתינו, וראוים הדברים למי שאמרם, ואנחנו יכולים רק ללמוד מזה פרק בהלכות אמונת צדיקים.

רבינו מביא מאמר מהרה"ק הנועם אלימלך זי"ע מה שכתב בפירושו הכתוב 'בקנאו את קנאתי בתוכם' ומבאר את עומק כוונתו על פי הדברים דלעיל ומקשר את שניהם כאחד, וכך הוא כותב:

ובסגנון זה יש לבאר עוד דברי קדושת מרן בעל נועם אלימלך זי"ע בהמשך דבריו בלשון קדשו, כבר דקדקנו כתוב אחד אומר (שם נב, ג) חסד אל כל היום וכתוב אחד אומר (שם ז, יב) אל זועם בכל יום, ונראה לפי כשיש דין למטה אין דין למעלה, היינו "כשהצדיק רואה איזה שפלות מהאדם והוא מוכיחו על פניו וכועס עליו על עשותו זאת, זה הוא כמו דין, הוא פועל שמבטל מעליו הדין מלמעלה", ו'אל' נקרא הצדיק, כמו שנאמר ויקרא לו אל אלקי ישראל, ודרשו שהקב"ה קרא ליעקב אל, והיינו בזמן ש'אל', הוא הצדיק, זועם בכל יום למטה, אז חסד אל כל היום, עכ"ד.

וצריך ביאור איך ובמה הוא גורם לשבר הקליפה ושלא ישתקע בחטאו?

ומבאר רבינו: "והיינו כמו שאמרנו, שאם כשהצדיק מוכיחו הוא מקבל תוכחתו של הצדיק ומכיר בגודל חטאיו ופשעיו ומצדיק ע"ע הדין ורואה שהוא עוד בחסד וברחמים ולא הגיע עדיין למשקל עוונותיו, אזי נמתק הדין בחסד זה ונעשה הכל חסד".

כלומר, כעס וגערת הצדיק מועיל לו להכיר בחטאו, וכיון שכן הרי הוא משבר בזה את קליפת טומאת החטא, וממילא שוב לא ישתקע בחטאו, ולא זו בלבד אלא יזכה גם לתקן את הכל, ועוד יזכה בזה להמתקת הדינים מעליו. [ועיין בנועם אלימלך פ' כי תצא ד"ה כי יהיה ריב בין אנשים שכתב שם דברים נפלאים בענין זה, ומתוך הדברים יש סיוע רב לכל דברי רבינו כאן, ואכמ"ל].

ומסיים רבינו במוסר השכל שיש ללמוד מכל זה:

"ולכן יש פעמים שבא האדם אל הרבי להזכיר עצמו על בני חיי ומזוני, והוא הקדוש מוכיחו בתוכחת מוסר, כל זה כדי שיכיר בחטאותיו ויצדיק עליו את הדין ויכיר שעוד לא קיבל די עונשו אלא הוא עוד בחסד, שע"ז הוא ממתיק הדין לחסד לזכות לבני חיי ומזוני, אבל אם האיש המבקש אינו חפץ להכיר בחטאותיו ואינו מכיר בצדקת הדין, זה נקרא שאין דין למטה וח"ו יש דין למעלה, על כן טוב יותר לאדם לקבל על עצמו מוסר הצדיק, ואז יתבטל הדין למעלה ונעשה חסד ורחמים".

דברי רבינו כאן עמוקים מאד, ויסודתם בהררי קודש בדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע כמובא במאמר, וענין זה קשור עם היסוד שהובא בנועם אלימלך (פ' משפטים) על מאמר הכתוב 'מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה':

שיש שני צדיקים, יש צדיק בבחינת 'מלך במשפט יעמיד ארץ' שהוא מלך על המשפט, דהיינו על הדינים להמתיקם ולהפכם לרחמים, ויש צדיק שהוא בבחינת 'ואיש תרומות יהרסנה', שהוא מנשא ומרים את העולם תמיד להשי"ת ולעבודתו ית"ש, והצדיק הזה הוא יהרס את הדינים שלא יבואו כלל וכלל, ואינו צריך להמתיקם. ורבינו כתב שם שעל פי דברי האריז"ל שגבורות ממותקות חשובים יותר מחסדים, א"כ הצדיק שממתיק הדינים גדול יותר מהצדיק שמסלק לגמרי את הדינים, ולפי מה שכותב כאן רבינו יש עוד טעם בדבר, כי כאשר ממתיקים הדינים בא האדם לתשובה ולאמונה והכרה בחסידי השי"ת, זהו מטרת הבריאה, ולפעמים נמצא בצדיק אחד את שני הדרכים ולפעמים משמש בסילוק הדין ולפעמים במיתוק הדין, וכאמור, שני הדרכים של הצדיקים עמוקים מאד, והוא דבר השייך לצדיקים, ומה לנו להכניס ראשנו בין ההרים, ולכן אין המקום להאריך בזה.

אבל יש לנו לקחת מזה מוסר מה שנוגע אלינו, שאם הקב"ה מזמין לאדם סיבה שצריך לבוא אל הצדיק ולבקש ממנו ברכת בני חיי ומזוני ושאר ברכות, או ליטול ממנו עצה ותושיה, והוא שומע בתוך דבריו של הצדיק איזה רמז של 'מלך במשפט יעמיד ארץ' שהוא מוכיחו על איזה דבר, אזי יגיל וישיש על המתנה שהעניקו לו מן השמים, לבוא על ידי הצדיק להמתקת הדינים, ולהתגלות החסדים בתוקפם ותפארתם, וחסרון ידיעה זו רבים חללים הפילה באמונה בה' ובמשה עבדו, ישמע חכם ויוסיף לקח.

שמעתי מפי ידי"נ הרה"צ רבי חיים מרדכי רוזנבוים בן כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א וחתן להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף קרית גת זצ"ל. שפעם אחת בצפרא דשבתא אמר לו חמיו זצ"ל שלא היה יכול לנוח כל הלילה כיון שראה על אחד מאנשי שלומו גזירה קשה רח"ל, ולבו כואב על שאין לו שום עצה איך להושיע אלא על ידי זה שיגער בו ויביישו ברבים...

אכן כך עשה, באמצע התפילה כאשר הלה יצא ליטול את ידי יצא אליו וגער בו בקול גדול, ומחמת בושה עזב את המקום והלך לו! או אז הפטיר הרבי זצ"ל ואמר: כמה חבל על אדם זה שאינו יודע איזה טובה גדולה עשיתי לו!

לאחר כמה ימים עבר אדם זה תאונת דרכים קשה מאד ובניסי ניסים יצא משם בריא ושלם בלא שום נזק.

למזלו זכה אותו אדם לנס נוסף - כאשר נפקחו עיני שכלו להבין שיש לזה קשר עם מה שהרבי גער בו...

כשהגיע לרבי לספר לו על כך אמר לו הרבי: נו, עכשיו אתה מבין על מה ולמה גערת?!

רפאים יחשבו אף הם כענקים

רשיז"ל כתב בפירושו הכתוב 'לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום' - בדין הוא שיטול שכרו... בספר 'גנזי ישראל' הביא שהרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע ביאר מדוע נטל פנחס שכרו בדין:

על פי מעשה שהיה באחד מחסידי זקינו הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהוביטש זי"ע. בהיות אשתו מקשה לילד בקשה ממנו שילך להזכירה אצל הרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל בעל ה'מאור עינים' זי"ע, כשהלך החסיד בלית ברירה והזכירה לפני המאור עינים, אמר לו שילך לרבו רבי שלום שכנא. בפחי נפש הלך לבית רבו ובהגיעו שמה מצא הדלת נעולה כי כבר עלה הרבי על יצועו. מחמת גודל צרתו החליט בדעתו שלא יוותר אלא ידפוק וינקוש על הדלת עד שיצא הרבי אליו.

ואכן לאחר זמן יצא אליו הרה"ק מפרוהוביטש ושאל למבוקשו. כשהשיב שאשתו מקשה לילד, גער בו: "איך תעיירני משנת", והתכיף לגערתו "מזל טוב" כי ילדה אשתו בן זכר.

למחרת פגש ה'מאור עינים' את אותו אברך ושאל אותו כיצד נהג בו נכדו הקדוש. כששמע גופא דעובדא היכי הוה, אמר בהתפעלות: "אזא המצאה האב איך נישט געקענט פוילן, מ'זאל מיט דינים מ'בטל זיין דינים"?! (כזו המצאה לא יכולתי לפעול, עם דינים לבטל דינים), והיינו שע"י שצעק עלינו הסיר ממנו הדינים והמקטרגים ובכך באה לו הישועה.

לפי"ז ביאר הרה"ק מטשורטקוב, שכאשר הרג פנחס את זמרי במדת הדין והגבורה פעל בזה לבטל דינים ומקטרגים ולכן מגיע לו שכר, "בדין" - בפעולתו בדין, "הוא שיטול שכר" - זוהי הסיבה לנטילת השכר.

בחומש 'היכל הברכה' להרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע הביא מה ששמע מפיו של הרה"ק רבי זאב וואלף מז'באריז' בנו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל ה'מגיד' מזלאטשוב זי"ע בפירושו הפסוק (דברים ב, יא): 'רפאים יחשבו אף הם כענקים והמואבים יקראו להם אימים'. וכה אמר:

'רפאים' הם הצדיקים רופאי נפשות, "יחשבו אף הם" האף והרוגז שלהם יחשבו אצלם "כענקים" כדברים שבהם יעניקו ישועות לרוב [מלשון הכתוב "הענק תעניק לו"], שע"י הכעס שלהם ממתיקים הצדיקים הדינים וממשיכים שפע וברכה לבני ישראל, אולם "המואבים" הם פשוטי העם שאין להם מוח בקדקדם יפחדו מרוגזו וכעסו של הצדיק ו"יקראו להם אימים" כעסנים.

רצה לומר כיון שאינם מבינים שכל דברי הצדיק עושה רשימות גדולות להמתיק הדינים לכן כשוראים את הצדיק כועס, אינם תולים כן בהמתקת הדינים אלא אומרים שכעסנים הם.

אחד מחסידי הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע הגיע פעם לנכדו הרה"ק רבי מרדכי מלויאב זי"ע, ושאל רבי מרדכי לאותו חסיד זקן אם הכיר את זקינו. ענהו החסיד, שאע"פ שנסע הרבה לטשערנאביל במסירות נפש ממש, אינו יכול לומר על עצמו שהכיר את הרבי, רק שהייתה לו אמונה תמימה ולכן נסע אליו.

שמח הרה"ק מלויאב בתשובתו של אותו חסיד ואמר לו שהיא מרומזת בתורה, כי לכאורה מאי רבותא על בני ישראל שהאמינו בה' ובמשה עבדו, והלא היתה להם התגלות כה גדולה דאיתא "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא וכל הנביאים", רק אדרבה, אף שראו כל כך הרבה, האמינו שעדיין לא ראו שום דבר ויש עוד מדריגות רבות אצל צדיקים עד אין סוף שאין לנו שום השגה בהם.

ובאותה מידה יש לנו להאמין בצדיקי כל דור ודור, שאין אנו יכולים להשיג מעלתם ומדריגתם. וגם מה שנדמה לנו שאנו משיגים אין זה אלא השגה דלה, שכן אף שהשיגו בני ישראל דברים נשגבים, בכל זאת כתיב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

הרה"ח רבי אלעזר בער ז"ל בעמח"ס 'ספרן של צדיקים' וספר 'גן הדסים', היה מתלמידיו של הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע. וכה סיפר רבי אלעזר בער מה ששמע מרבו:

פעם שמע הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן מרבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע שמי שיעשה לו "פּיאקער" (עגלה רתומה לסוס צעיר וחזק) יושע בכל מאי דבעי!

לרבי מאיר היה שכן שציפה שנים רבות לבן זכר ועל כן מיהר רבי מאיר להציע לשכנו שיעשה עגלה לרבו ועי"ז ודאי יושע. כמובן שהלה עשה כדבריו, וכשהיה העגלה מוכנה נכנס רבי מאיר בלוויית שכנו אל רבו הרה"ק רבי מרדכי ואמר לו: "הרי הרבי אמר שמי שיעשה לו עגלה יושע בכל מאי דבעי, והנה אדם זה העומד לצידי עשה כך והרי הוא זקוק לבן זכר". נענה רבו הק' אני לא אמרתי דברים כאלו!...

הכריז רבי מאיר תיכף בשפלות רוח לאמור: "אם הרבי אומר שלא אמר אזי ודאי שאכן לא אמר, ומאיר'ל שקרן הוא!...". עובדא זו עמוק הוא מאוד, שאע"פ שרבי מאיר שמע זאת בעצמו מרבו, עכ"ז היה לו כזה אמונת צדיקים והתבטלות כלפי רבותיו, שאם אמר לו רבו שלא אמר מאומה, האמין בכירור שרבו לא אמר ורק הוא שקרן.

[הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל כותב בספרו 'מפי ספרים וסופרים' מה שנראה להסביר מעשה נורא זה, שבודאי אמרו הרה"ק מקרעמניץ, אלא שסבבו מן השמים שישכח מזה, בכדי לנסות את אמונת החכמים של רבי מאיר. ומה מאוד מבהיל על הרעיון שכאשר שמע רבי מאיר זאת מרבו עמד בנסיון, ולא עוד אלא שאמר על עצמו שהוא שקרן!].

לדברי רבינו זי"ע אולי יש לזה פירוש אחר לגמרי, יתכן מאד שהרה"ק מקרעמניץ אכן זכר את הבטחתו, ובכונה עשה עצמו כך וגערתו הועילה לאותו אברך שאכן יפקד בבן זכר כפי שאכן כך היה... וכפי הסיכום שלמדנו לעיל מדברי רבינו זי"ע: שאם הקב"ה מזמין לאדם סיבה שצריך לבוא אל הצדיק ולבקש ממנו ברכת בני חיי ומזוני ושאר ברכות, או ליטול ממנו עצה ותושיה, והוא שומע בתוך דבריו של הצדיק איזה רמז של 'מלך במשפט יעמיד ארץ' שהוא מוכיחו על איזה דבר, אזי יגיל וישיש על המתנה שהעניקו לו מן השמים, לבוא על ידי הצדיק להמתקת הדינים, ולהתגלות החסדים בתוקפם ותפארתם.

התעוררות לקריאת פרשת המועדות פרשה הראשונה של רב לך שבת בעמק הבכא

חייב אדם לקבל פני רבו ברגל

הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע אמר: שיש לו שמחה גדולה ומיוחדת מפרשת פנחס כיון שיש בה את כל הקרבנות של הימים טובים והמועדים. כלומר, שיש לך שבת אחת בשנה שהיא כוללת את כל תוקף קדושת והשפעת המועדות...

לפי מה שכתבו בספרים הקדושים דמועדי ישראל נקראים בשם 'הגים' שהוא מלשון 'חוגה' - שההגים הם כעין אדם שעומד בתוך חוגה המקיפו מכל צד, כך גם החגים מקיפים את האדם מכל צד בקשר והחיבור שלו עם הבוית"ש באהבה ויראה. נמצא לפי"ז שהפירוש העמוק בדברי הרבי ר' בונם ברובד הפנימי ביותר הוא: **שבשבת זו יכול האדם בפעם אחת לסוכב ולקשר את עצמו עם הקב"ה ברום המעלות!!!**

מרגלא בפומיה של קדוש ישראל מרוזין זי"ע: שהנה מצינו בפרשת המועדים, שבין כל המועדים יש אות ס' המורה על פרשה סתומה, לבר מבין שבועות לר"ה ששם יש פ' המורה על פרשה פתוחה. וטעם הדבר: כי כל המועדים קבועים ועומדים, ולא ייכנס בהם עוד יו"ט, לבר בין חג העצרת וראש השנה ששם נשאר מקום פתוח להכניס את המועדים - אלו ימי בין המצרים שייהפכו במהרה בימינו לששון ולשמחה ולמועדים ורגלים כשאר ימים טובים לישראל, ובמדה מסוימת אף למעלה מהם.

הרה"ק בעל 'בני יששכר' זי"ע כותב: בענין זה שפרשת פינחס חלה תמיד בימי [או בסמיכות ל] בין המצרים, כי הימים האלו הם ימי אבל שבהם מתאבלים על חורבן הארץ והמקדש, ויש חשש שמא מרוב צער ישתקעו בעצבות, לכן קוראים פרשת פינחס שהיא פרשת החגים והמועדים, ויש בהם רוח של שמחה, ותשרה שמחה ותקווה בלבבות ישראל.

פרשת פנחס נקרא בשם 'פרשת המועדות' מפני שבו נאמרו כל דיני קרבנות של כל המועדים, אבל לא בכדי זימן הקב"ה את פרשת המועדות וענינו של פנחס כפונדק אחד, ואין שום מקרה בעולם כלל! ועל פי דברי רבינו שמפרשתו וממעשהו של פנחס אנו לומדים פרק גדול בענין אמונת צדיקים, יש לומר שלכן נסמך לזה פרשת המועדות, שאז הוא הזמן המסוגל ביותר להתחזק בענין זה, כמו שכתב כ"ק מרן רבינו הישמש ישראל זי"ע (קדושים ב):

דעיקר החיות דקדושה ממשיך האדם על עצמו מכה ההתבטלות, והביטול הוא הוא דבר קשה מאוד, ובקל יוכל האדם לטעות את עצמו בזה... ומטעם זה אמרו חז"ל (ר"ה טז): חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, דבחודש ושבת בעי למיזל, דעיקר הקבלה שיוכל התלמיד לקבל מרבו היא רק כאשר מיכף כייף תחת רבו (ברכות ה), וכשיבטל את עצמו בביטול גמור יכול לקבל תורה מרבו, ולהכניס בלבו דברי קדושת רבו, והביטול

הזה הוא דבר קשה וכנ"ל, ועל ידי קדושת אור שבת קודש ויום טוב וראש חודש נעשה בטל, ויוכל להשרות בקרבו קדושת רבו...

וכיון שפרשה זו היא פרשת המועדות, וגם הימים הם ימי המועדות, כמו שהבאנו בפתיחת מאמרנו בשם המהרש"א ומשאר ספרים הקדושים שימים אלו מכוונים כנגד ימי המועדות, והם ההכנה לקבלת קדושת המועדות, הרי שבקריאת פרשה זו המעורר את הזמן, ובתוספת ההתעוררות מכח קדושת הזמן אף בלי הפרשה, הרי שבודאי טובים השנים מן האחד, ועל פי שנים עדים יקום דבר - לקבל חיזוק גדול על ידם בענין אמונת צדיקים והתבטלות אליהם, להיות מיכף כייף תחת רבו - כדי שיוכל להכניס בקרבו את קדושת רבו...

להלן נביא כמה עובדות שנוכל ללמוד מהם מהו התבטלות לרבי!

אחד מחשובי תלמידי הרה"ק בעל האבני נזר זי"ע, ומכותבי ספריו וכן אצל בנו הרה"ק בעל שם משמואל זי"ע. היה רבי מנחם זאב קאפה זצ"ל. ובנו הרה"ח ר' יששכר ז"ל היה לו מסעדה בחיפה, ושם האכיל את כל העניים ולא לקח מהם שום תשלום, ובזה פזר נתן לאביונים את כל כספו וצדקתו עומדת לעד.

באחד ההזדמנויות סיפר ר' יששכר קאפה, שפעם אחת הוא גרם טובת הנאה להגאון הק' מטשעבין זצ"ל, וכאשר רצה להשיב לו טובה, ביקש ר' יששכר מהגאון מטשעבין, שיסביר לו דברי חכמים וחיידותם: מה התכוון הרה"ק מהוסיאטין זי"ע בדבריו, שכאשר עישן סיגר היה אומר רואים שזה סיגר טוב שלא נופל האפר!?

ענה לו הגאון מטשעבין: א' וְאֵרָאָה פִּי אֶרְבִּי אֵיז תּוֹרָה, אֲוֹן אֵיךְ הָאֵב מוֹרָא זֵיין חֲלִילָה אֶּ מְגַלָּה פְּנִים בְּתוֹרָה שְׁלֵא כְּהִלְכָה!!! - מילה של הרבי היא תורה, ואני מפחד שמא אגלה פנים בתורה שלא כהלכה... ולכן לא הסביר לו בזה מאומה.

החסיד הישיש ר' מאיר לאמט ז"ל סיפר: שכאשר הרה"ק בעל האמרי אמת זיע"א, הזדמן לכנסיה הגדולה בוינא, היה זה בימיו האחרונים של הגאון הקדוש ר' מאיר אריק זצ"ל, ורצה לבקר, אבל כיון שחשש שלא יובנו דבריו כראוי כי הוא היה מדבר אידיש בהברת פולין, ור' מאיר אריק היה מדבר אידיש בהברת גליציאנית, נטל בעל האמרי אמת את הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל שיתרגם בעבורו.

שאל בעל האמרי אמת את רבי מאיר אריק, דמאחר שלא זכה להכיר את הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע, ואילו את בנו הרה"ק ר' ישראל הוא מכיר כתלמיד חכם גדול, לכן הוא מבקש לדעת האם גם אביו היה כן?

מיד הזדעזע הגאון ר' מאיר אריק ממקומו ואמר: וְאֵס רְעֵדֵט אֵיר, דְּעֵר רְבִי אֵיז דָּאךְ גְּעוֹעוֹעַן דְּעֵר תּוֹרָה אֶלֵיין - הרבי הרי היה התורה עצמה!

פעם ישב הגאון הגדול רבי אהרן קוטלר זצ"ל בחדרו בישיבת לייקווד כל כולו שקוע בעומק ים התלמוד כדרכו בקודש. לפתע שמע כמה נקישות בדלת, ולאחר שהורה לפתוח נפתחה הדלת, אדם מבוגר נשוא פנים עומד ומבקש רשות להיכנס, רבי אהרן מראה לו להיכנס ומביט עליו ואינו מזהה מי הוא.

שואל אותו האורח, האם ראש הישיבה אינו מזהה אותי, אומר לו ר' אהרן, לא! אני הוא פלוני אלמוני, למדנו יחד בישיבת סלבודקא שבליטא, ור' אהרן נזכר בו מיד, וקם לעברו וקיבלו בחיבוק ובאהבה רבה, ושואל אותו: היכן היית עד היום, חשבתני שלא שרדת את המלחמה הקשה!

ענה לו חברו: ברוך השם שזכיתי לצאת מגיא צלמות, ואף להקים בית נאמן בישראל, ומכיון שאני יודע שזמנו של ראש הישיבה יקר מאד, אינני רוצה להפריע ח"ו, ולא באתי הנה אלא להודות ולהתוודות על העבר!

ר' אהרן השיב לו בחיבה יתירה: ראשית, אינך מפריע לי כלל, אלא להיפך אתה מהנה אותי ביותר שאנו נפגשים לאחר שנים רבות שלא ראינו ולא שמענו זה מזה, ושמחה גדולה יש לי בזה, ואני מודה לך על כך ששימחתני. שנית, אני מופתע ומתפלא להבין על מה ולמה באת להתוודות!?

חברו החל לגולל לפניו היסטוריה עתיקה עוד משנות בחרותם בישיבת סלבודקה. הוא הזכיר לו שבהיותם בישיבה הגיע לשם המשגיח של ישיבת מיר רבי ירוחם זצ"ל, כיון שנאלץ לברוח מהשלטונות לאחר שאינשי דלא מעלי טפלו עליו שוא ושקר והלשינו עליו למלכות.

רבי ירוחם ברח משם והגיע לסלבודקה ושהה שם כשמונה חודשים, ובכל אותה התקופה נהנו ממנו שם כל בני הישיבה בעצה ותושיה, פעם בשבוע היה מוסר שיחה מוסרית לכל הישיבה, וגם היה עורך 'ועדים' עם קבוצות של בחורים.

דרכו של רבי ירוחם היה שהיה יושב עם קבוצה של חמשה עד ששה בחורים ומלבנים יחד סוגיות וענינים ביראת שמים ובעבודת השם. רבי ירוחם היה שואל את הבחורים שאלה באיזה ענין, כל אחד היה אומר את מה שהוא חושב, לבסוף היה אומר רבי ירוחם את משנתו, כשהוא מוכיח את דבריו ממקורות תנ"ך ודברי חז"ל...

ממשיך אותו חבר ומספר לר' אהרן: פעם אחת ישבנו שנינו ועוד שלושה בחורים נוספים, ורבי ירוחם שאל אותנו האם יש ליהודי מה ללמוד מגוי בעניני מדות ודרך ארץ?!

כל אחד השיב כפי מה שהשיב, ולבסוף קבע רבי ירוחם נחרצות שאין ליהודי כלום מה ללמוד מהגויים, כי אין להם שום מדה טובה ונכונה, וכל טיבו דעבדין לגרמיייהו הוא דעבדין - כל מה שהם עושים אינם עושים בגלל שכך היא המדה, אלא בגלל שכך טוב להם לפי האינטרס שלהם באותה שעה, וכאשר האינטרס שלהם משתנה - מיד משתנה בהתאם גם ענין הנהגת המדה והדרך ארץ שלהם, ואין להם שום מחויבות ומצפון לכל מה שדיברו וסברו יום או שעה קודם!!!

כל חברי הוועד היו מפולין או מליטא ולכן קיבלו את דבריו כמו שהם! אני שהייתי יליד גרמניה והכרתי היטב את נימוסי הגרמנים והתנהגותם למופת... לכן כשיצאנו מהוועד לחשתי לך באזניך ואמרתי: "כנראה שרבי ירוחם לא היה אף פעם וגם לא ראה מעולם גויים גרמנים, כי אילו היה מכיר אותם, את יושרם ואת נימוסיהם המופלאים לא היה אומר כך!..."

זכורני שתפסתי את ידי בחוזקה ואמרתי לי בחריפות: הס מלהזכיר! רבי ירוחם הוא הרבי שלנו! וכל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה! אם רבי ירוחם קבע שאין לנו מה ללמוד מהם, דא היא גזירת אורייתא - זאת היא חוקת התורה, ואין להרהר אחריה כמלוא נימא! עניתי לך על דבריך הנחרצות: שמוכן מאליו כי גם אתה אינך יודע מהו גוי גרמני!

תוך כדי הדברים הללו החל אותו יהודי להפשיל לאט את שרוול ידו השמאלית עד למקום הנחת התפילין, ומראה לר' אהרן את ידו, ר' אהרן נבהל ושואל אותו האין זה ידך?! והשיבו, לא! דאס איז א פאלשע האנט - זו יד תותבת! ור' אהרן שואל אותו: על מה ולמה - היכן ידך המקורית?!

עד כאן חלק הראשון של המעשה... לאחר כמה שנים בא החלק השני של המעשה:

ממשיך אותו חבר של רבי אהרן ומספר: היינו יחד כמה שנים עד שנלקחנו למחנות העבודה תחת הנאצים הארורים ימ"ש, כשהגענו לאושוויץ נפרדנו, אותך לקחו למקום אחד ואותי לקחו לעבוד במטבח.

יום אחד לא הייתי יכול לעמוד בייסורי הרעב הנוראים, ולמרות הסיכון שבדבר לא הייתי יכול לעצור את עצמי, ולקחתי מתוך הערימה של הלחמים לחם אחד בשביל להחיות את נפשי.

את אשר יגורתי בא! כאשר הגיע המפקד ספר את הלחמים והבחין מיד שחסר לחם אחד! הוא הרים את קולו בשאגה אדירה על הלחם שחסר, ושאל מי לקח את הלחם?! מכיון שלא קיבל שום מענה צעק שוב, מי לקח מכאן את הלחם, ושוב לא קיבל מענה!

החוק הנאצי קבע שאם נתפס אדם בגניבה היה מקבל ארבעים מכות קשות, אשר רק מעטים מהם שרדו בחיים... כיון שאותו מפקד לא קיבל מענה אמר להם שאם עד דקה אף אחד לא יתוודה על הגניבה הרי שכולם יקבלו את העונש הצפוי!

לאחר ששמעתי זאת אמרתי בליבי, איך אוכל וראיתי באובדן מולדתי! איך אוכל לתת לכולם לקבל את העונש על מעשה שאני לבדי עשיתי, ומיד הכרזתי בקול כי אני הוא שגנבתי את הלחם!

אמר המפקד: מכיון שלא הודית מיד הרי שעונש המלקות כבר לא מספיק בשבילך, מגיע לך הרבה יותר מזה, והורה לבוא את!

הוא תפס בי ולקח אותי לבלוק ששם ישבו כל המפקדים והקצינים על סיר הבשר זוללים בשר דבר אחר עם משתאות יין וכל זה בליווי תזמורת פילהרמונית... הוא הכריז בקול על הגניבה שגנבתי, ועל שלא הודיתי מיד על כך, ושואל את כולם: מה דעתם על העונש המתאים לי, כי מלקות כבר לא מספיק עבורי?!

אחד הקצינים צעק אלי בקול, אמור, באיזה יד גנבת את הלחם, ביד ימין או ביד שמאל? כיון שהבנתי היטב מה כוונתו הארורה, ענית, ביד שמאל! אם כך תביאו מיד מסור ותנסרו לו היד!!!

כך עשו, והחלו לנסר את היד, וככל שצעקתי יותר עקב היסורים הנוראים, כך הם המשיכו יותר לצחוק ולזלול, ואף אחד מהם לא עצר את עצמו לרגע.... או אז נזכרתי בדברי רבי ירוחם, ובמה שאמרתי לי: רבי ירוחם הוא הרבי שלנו, וכל המהרהר אחריו כמהרהר אחר השכינה... ואם הרבי אמר שאין מה ללמוד מהם, הרי שזאת חוקת התורה שאין לנו כלום מה ללמוד מהם!...

אז לא הסכמתי לקבל את הדברים, היום אינני צריך לקבל, ואינני צריך לזה פירושים, כי מבשרי אחזה... ועל זה באתי היום להתוודות לפניך!!!

כך אפשר להאריך בענין אמונת חכמים עוד ועוד ואין לדבר סוף... תן לחכם ויחכם עוד...

זאת תורת האמונה הנלמדת מפרשת פנחס:

א. אמונה בה' **ב.** ובמשה עבדו, והתחזקות בתשובה על ידי הכרת החטא שאין אנו עדי פנים לומר לא חטאנו, וההכרה בחסדי השי"ת עלינו למרות כל החטאים... ובקריאת הפרשה המעוררת את הזמן, ובצירוף תוקף קדושת וגדלות ימי בין המצרים יש לנו להתחזק באמונות אלו, ולהכין עצמנו על ידי עבודות אלו לימים הנוראים והטובים הבאים עלינו לטובה, או אז נזכה שיתמתקו כל הדינים בשרשם, וימים אלו יתהפכו עלינו במהרה לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה, ובכח רב לך שֶׁפֶת בעמק הבכא' נזכה להתנער מעפר הגלות, וללבוש בגדי תפארתנו על ידי בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשינו תשועת עולמים בגאולה הקרובה במהרה בימינו ברחמים גדולים אכי"ר.

גוט שבת גוט שבת

א לעכטיגע און א פריילעכע לוסטיגע שבת, יה"ר שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. וימים אלו יתהפכו לנו במהרה לששון ולשמחה בכ"א.

שבת שלום ומבורך

שבת של חיזוק האמונה בה' ובמשה עבדו.

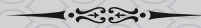
שבת של הכנה לתשובה בהכרת החטא ובחסדי השי"ת.

שבת של 'השיב את חמתי מעל בני ישראל' ולגאולה קרובה בכ"א.

שבת דמיניה מתברכים כ"א ימי בין המצרים ב 'אך' טוב וחסד ירדפנו כל ימי חיינו'.

פטרון חודש תמוז

ידידנו היקר והנכבד
הרה"ח אליעזר מנחם גדוסמאן שליט"א
ניו יורק

לעילוי נשמת הוריו
הרה"ח ר' יהודה אריה ב"ר אברהם חיים ז"ל
גלב"ע ב"ב תשרי תשל"ז
וזוגתו מרת יוכבד ב"ר פסח ז"ל
גלב"ע כ"א תמוז תש"נ

ת.ג.צ.ב.ה.

זכות רביה"ק זי"ע וזכות זיכוי הרבים
תגן עליו ועל ב"ב להתברך בכל הטוב
ולהצלחה בכל העניינים
אכי"ר

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב ב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר
גלב"ע י"א אדר
א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רבניצר
גלב"ע ז' תשרי תשפ"א
א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר
גלב"ע ב"ג בסלו תשנ"ה
מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי
גלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א
ת.ג.צ.ב.ה.

